

Kleinschalige opvang asielzoekers

Kansen en mogelijkheden regio Rivierenland

Kleinschalige opvang asielzoekers

Kansen en mogelijkheden regio Rivierenland

Rapport
Regio Rivierenland

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
H1 Inleiding	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Opdracht en aanpak	2
1.2.1 Opdracht	2
1.2.2 Aanpak	3
1.3 Leeswijzer	4
1.4 Samenvatting van dit hoofdstuk	4
H2 Profiel en opvanglandschap Rivierenland	6
2.1 Profiel Rivierenland	6
2.2 De Spreidingswet in Rivierenland	7
Wat hebben de gemeenten al samen gedaan?	8
2.3 Samenvatting van dit hoofdstuk	8
H3 Kleinschalige opvang	10
3.1 Kader COA kleinschalige opvang	10
3.1.1 Vier categorieën kleinschalige opvang en een combinatieoptie	10
3.1.2 Volledige exploitatie locatie door gemeente in plaats van COA mogelijk	14
3.1.3 Vereisten vastgoed: vierkante meters en minimale leefvereisten	15
3.2 Financiën	15
Specifieke uitkeringen Spreidingswet als bonus voor realiseren (meer) opvangplaatsen	16
3.3 Samenvatting van dit hoofdstuk	17
H4 Ruimtelijke mogelijkheden	18
4.1 Verschillende doelgroepen op één locatie	18
4.2 Noodzakelijke vergunningen en omgevingsplan	19
4.3 Samenvatting van dit hoofdstuk	20
H5 Draagvlak en samenwerking	21
5.1 Luisteren en nadruk op meerwaarde voor draagvlak	21
5.1.1 Draagvlak creëren door te begrijpen wat er écht leeft	21
5.1.2 Opvang asielzoekers en maatschappelijke meerwaarde	22
5.1.3 Publicaties en praktijkervaringen	22
5.2 Meedoen vanaf dag één	23
5.3 De 'opvangpuzzel' moet in gezamenlijkheid worden opgelost	25
5.2.1 Regionaal samenwerken vergroot mogelijkheden	25
5.2.2 Integraal opvangplan voor Rivierenland	25
5.2.3 Communicatie met COA	26
5.4 Samenvatting van dit hoofdstuk	26

H6 Aanbevelingen op de aanpak voor vervolg	28
H7 Begrippenlijst	30
Bijlage Profiel regio Rivierenland	31
Colofon	36

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC.

Samenvatting

De regio Rivierenland heeft een voorkeur voor kleinschalige locaties voor de opvang van de ongeveer 1500 asielzoekers die de regio op basis van de Spreidingswet moet gaan opvangen. Enerzijds is deze kleinschaligheid van groot belang om draagvlak te krijgen onder de inwoners, anderzijds is het een passende oplossing in een landschap met veel kleine kernen. Om duidelijkheid te geven over wat kleinschalige opvang in de praktijk betekent en wat er nodig is om het een succes te maken, is aan BMC de vraag gesteld om advies te geven over:

1. welk opvangmodel passend is voor Regio Rivierenland;
2. wat hierbij de voorwaarden voor succes zijn.

Advies 1

Richt de opvang voor asielzoekers in op basis van zelfstandige kleinschalige opvanglocaties; kijk daarnaast naar de mogelijkheden van azc-dependance-locaties.

Het model van kleinschalige opvanglocaties met gedeelde voorzieningen past het beste bij de geografische kenmerken van de regio en behoefte van inwoners. Door de voorzieningen in te richten voor meerdere locaties, is ondersteuning door het COA hierbij een reële mogelijkheid. Bij een azc-dependance-locatie wordt gebruikgemaakt van de voorzieningen van een groot azc. Omdat kleinschalige locaties de best passende oplossing is voor Rivierenland, is deze optie beperkt mogelijk, maar wel aantrekkelijk vanuit ontlasting door het COA. Een bijkomend voordeel is dat het COA bij deze meer zelfstandige woonvorm bij voorkeur asielzoekers plaatst die met de regio verbonden zijn/blijven en de inburgering hebben doorlopen. Bij de keuze van de locaties zelf bieden multi-doelgroep-locaties extra voordelen. Voor een snellere realisatie is de inzet van flexwoningen een optie en zijn er mogelijkheden in de Omgevingswet om de bestemming van een locatie tijdelijk te wijzigen.

Advies 2

Neem de tijd om bewoners mee te krijgen. Investeer daarnaast in een goede samenwerking tussen gemeenten en samenwerking met het COA.

Door in gesprek te gaan met inwoners, worden zorgen en behoeften duidelijk. Er zijn verschillende praktijkvoorbeelden waaruit blijkt dat luisteren naar wat er leeft in de lokale gemeenschap loont. Om draagvlak onder inwoners te vergroten helpt het om te kijken waar belangen kunnen samenkomen. Voor Rivierenland liggen er hierbij kansen op het gebied van het oplossen van de woningnood, het arbeidstekort en de openbaar-vervoer-problematiek. Daarnaast wordt door sociale integratie vanaf dag één draagvlak en wederzijds begrip verder gestimuleerd.

Kleinschalige opvang zal alleen werken bij een goede samenwerking tussen buurgemeenten, bijvoorbeeld bij het inrichten van centrale voorzieningen. Ook is een goede samenwerking met het COA belangrijk voor het maken van maatwerkafspraken. Daarnaast is het voor het draagvlak van belang dat er bestuurlijk met één mond wordt gesproken. Een integraal opvangplan voor Rivierenland zal slagen als de invulling van de Spreidingswet als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid wordt gezien van alle acht gemeenten.

H1 | Inleiding

In deze inleiding worden de aanleiding, de opdracht en de aanpak van dit onderzoek verder toegelicht. Er wordt afgesloten met een leeswijzer.

1.1 Aanleiding

Op 1 februari 2024 is de Spreidingswet ingegaan. Met de Spreidingswet krijgen gemeenten een wettelijke taak in het opvangen van asielzoekers. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft de provinciale opgave en een indicatieve verdeling per gemeente in februari bekendgemaakt. Voor 1 november 2024 moeten de commissarissen van de koning hun provinciale plannen inleveren. Uiteindelijk zal de staatssecretaris uiterlijk 31 december 2024 het verdeelbesluit nemen op basis van de ingediende plannen.¹

Naar aanleiding van de Spreidingswet willen gemeenten, COA en provincie aan de Provinciale Regietafel (PRT) afspraken maken over de verdeling en realisatie van asielopvangplaatsen. De partijen aan de PRT Gelderland willen komen tot regionale bestuurlijke afspraken, waarin de realisatie van de opvang-, huisvestings- en integratieopgaven in samenhang wordt opgepakt. De provincie heeft daarbij een oproep gedaan aan het Rijk om samen op te trekken en te voorzien in de benodigde voorwaarden om dit mede mogelijk te maken.²

In Gelderland wordt gewerkt met een PRT met daaronder zeven subregionale tafels. De gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, en Zaltbommel vallen samen onder de subregio Rivierenland. Door de komst van de Spreidingswet hebben ook deze gemeenten de opdracht om asielzoekers op te vangen binnen de gemeentegrenzen. Er is behoefte, gezien het profiel en de geschiedenis van regio Rivierenland, om te onderzoeken of deze opvang kleinschalig kan plaatsvinden en op welke wijze dit succesvol gerealiseerd kan worden (voorwaarden en omstandigheden).

1.2 Opdracht en aanpak

1.2.1 Opdracht

BMC heeft in februari en maart 2024 onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van kleinschalige locaties voor de opvang van asielzoekers in de regio Rivierenland. De behoefte aan een dergelijk onderzoek komt voort uit de samenstelling van de regio. Rivierenland bestaat uit meerdere gemeenten met relatief veel dorpskernen. De regio wil weten hoe de opvang van asielzoekers verdeeld kan worden over deze kleine kernen door de inzet van kleinschalige opvanglocaties.

Tot voor kort werden kleinschalige opvanglocaties (zeer) beperkt door het COA ondersteund vanuit kosten- en kwaliteitsoogpunt. Het uitgangspunt was om te kijken naar de businesscase, maar inmiddels heeft het COA ook ingezien dat kleinschaligheid cruciaal is voor draagvlak onder inwoners. Dit was aanleiding voor het COA om beleid op kleinschalige

¹ COA (2024). Spreidingswet.

² Provincie Gelderland (2024). PRT Migratie & Integratie Gelderland.

opvanglocaties te ontwikkelen. Het verkennen van de ruimte en specifieke oplossingen die het COA biedt, is daarmee ook een belangrijk onderdeel van dit onderzoek. Daarnaast zijn samenwerking en het creëren van draagvlak essentiële onderdelen van een succesvolle opvang van asielzoekers. Dit behoort daarom ook tot de scope van het onderzoek.

Het onderzoek en advies richten zich alleen op de langdurige opvang van asielzoekers. Langdurige opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) is geen onderdeel van deze opdracht, net als de opvang van Oekraïense ontheemden en opvang vanuit crisisnoodopvang. Ook het aanwijzen van specifieke locaties als opvanglocaties en de specifiek benodigde procedures voor een locatie, behoren niet tot de scope van deze opdracht.

1.2.2 Aanpak

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden delen we het onderzoek in drie hoofdonderwerpen in:

1. Opvanglandschap

Resultaat: inzicht in en advies over een haalbare regionale inrichting van opvanglocaties, passend bij de specifieke situatie van Rivierenland.

Stappen:

- ambtelijke afstemming
 - *doel: consensus over de aanpak van het onderzoek*
- documentanalyse
 - *doel: inzicht in de regio, wetgeving, het beleid en kaders*
- semi-gestructureerde interviews
 - *doel: inzicht in de maatwerkmogelijkheden van het COA*

2. Draagvlak en samenwerking

Resultaat: advies over hoe draagvlak te creëren bij inwoners en andere stakeholders, en de voorwaarden voor effectieve samenwerking met het COA en tussen en binnen de gemeenten van Rivierenland.

Stappen:

- ambtelijke afstemming
 - *doel: consensus over aanpak van het onderzoek*
- documentanalyse
 - *doel: inzicht in beleid en kaders*
- semi-gestructureerde interviews
 - *doel: benchmarkonderzoek*

3. Aanpak voor vervolg

Resultaat: overzicht met aanbevelingen over de te nemen stappen.

Stappen:

- tussenrapportage bespreken met ambtelijk opdrachtgever op 5 april 2024
 - *doel: een ambtelijk afgestemde tussenrapportage die als basis dient voor de uiteindelijke advisering*
- adviesrapport opstellen
- ambtelijke en bestuurlijke toelichting op advies

1.3 Leeswijzer

Het rapport start met een samenvatting met conclusies en aanbevelingen. In dit hoofdstuk, hoofdstuk 1, zijn de aanleiding en aanpak voor dit onderzoek beschreven. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op het profiel en opvanglandschap van Rivierenland. In hoofdstuk 3 worden de mogelijkheden van kleinschalige opvang voor Rivierenland verder uitgewerkt. Vervolgens gaat hoofdstuk 4 in op de ruimtelijke mogelijkheden en geeft hoofdstuk 5 aandachtspunten voor het creëren van draagvlak en een goede samenwerking binnen de regio en met het COA. In hoofdstuk 6 wordt het rapport afgesloten met een aanbeveling voor vervolgstappen. In de bijlage zijn per dorpskern verschillende kenmerken uitgewerkt zoals het aantal inwoners en de (afstand tot) beschikbare voorzieningen.

1.4 Samenvatting van dit hoofdstuk

- De regio Rivierenland heeft gezien haar kenmerken de voorkeur om asielzoekers op kleinschalige locaties op te vangen.
- BMC heeft de opdracht gekregen om uit te zoeken wat de mogelijkheden hiervoor zijn en welke kansen dit biedt.
- In het rapport zijn de verschillende modellen van kleinschalige opvang uitgewerkt en wordt ingegaan op het belang van draagvlak en samenwerking.

H2 | Profiel en opvanglandschap Rivierenland

In dit hoofdstuk wordt in de eerste paragraaf het profiel van de regio Rivierenland in het algemeen beschreven. In paragraaf 2.2 wordt vervolgens specifiek ingegaan op de asielopvangopgave voor de regio en de onderliggende gemeenten naar aanleiding van de Spreidingswet.

2.1 Profiel Rivierenland

Rivierenland bevindt zich in het zuidwesten van de provincie Gelderland en heeft bijna een kwart miljoen inwoners. De regio wordt gevormd door de samenwerking van acht gemeenten: Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, en Zaltbommel.

Kenmerkend voor het landschap van Rivierenland zijn de brede rivieren en uitgestrekte uiterwaarden, afgewisseld met kleinschalige kernen en open vlaktes. De regio is een typische land- en tuinbouwregio met sterke steden en dorpen. Rivierenland staat, net als vele andere regio's, voor grote uitdagingen op het gebied van klimaatadaptatie, energievoorzieningen en leefbaarheid. De regio heeft ook eigen uitdagingen zoals de huisvesting van arbeidsmigranten.

In het regioarrangement benadrukt Rivierenland het belang van het voortbouwen op de historisch gegroeide identiteit. Kleine gemeenschappen vormen de kern van de regio, met verschillende kleinere kernen binnen de gemeenten. Het is van belang dat toekomstige ontwikkelingen goed aansluiten bij de schaal van de regio. Kleinschalige asielopvang sluit aan bij deze ambitie.³

De regio vindt het, gezien het profiel, van belang dat iedereen toegang heeft tot het openbaar vervoer. Op dit moment zijn de inwoners nog niet tevreden over de bereikbaarheid van voorzieningen. In de regio wordt er bij de nieuwe concessie speciale aandacht gevraagd voor C-lijnen, omdat deze tot in de kleine kernen reizen.⁴ De (beperkte) bereikbaarheid van voorzieningen is ook een belangrijk aandachtspunt bij de realisatie van asielopvanglocaties.

Rivierenland heeft gemiddeld genomen huishoudens met een hoog besteedbaar inkomen en vermogen in vergelijking met andere Gelderse gebieden. Het werkloosheidspercentage ligt onder het landelijk gemiddelde. Bovendien telt de regio meer huisartsen per 10.000 inwoners dan elders in Nederland. De gemeenten scoren ook hoog op de sociaal-economische statusscore (SES-WOA), gebaseerd op welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktdeelname.⁵

De inwoners van Rivierenland delen een geschiedenis, wat heeft geleid tot een veerkrachtige gemeenschap met solidariteit en aanpassingsvermogen. De regio staat bekend om gebiedscoöperaties en burgerinitiatieven. Echter, op sociaal vlak is het vertrouwen in anderen en instanties gemiddeld lager dan in andere Gelderse gebieden.

³ Regio Rivierenland (2023). Regioarrangement Fruitdelta Rivierenland.

⁴ Regio Rivierenland (2023). Uitvoeringsplan mobiliteit regio Rivierenland 2023-2026.

⁵ CBS. (2023). Statusscore per wijk en buurt o.b.v. welvaart, opleidingsniveau en arbeid.

Dit geldt ook voor het aantal mensen dat regelmatig contact heeft met familie, vrienden of burenen.⁶ De Tweede Kamerverkiezingen van 2023 laten zien dat de regio, met uitzondering van Culemborg, een centrum-rechts georiënteerde politieke voorkeur heeft. Dit komt tot uiting in het draagvlak voor de opvang van asielzoekers.

2.2 De Spreidingswet in Rivierenland

De provincie Gelderland heeft ervoor gekozen om de afstemming van de gemeentelijke taakstellingen en opgaven binnen de Gelderse regio's te beleggen. Regio Rivierenland is een van de zeven subregio's in Gelderland. In onderstaande tabel worden de aantallen van te realiseren opvangplekken per gemeente voor de regio Rivierenland weergegeven. De aantallen zijn afgeleid van het landelijke aantal en gebaseerd op het inwoneraantal en het welvaartsniveau.

Omdat Rivierenland in wil zetten op kleinschalige opvang, is in onderstaande tabel ook inzichtelijk gemaakt hoeveel opvanglocaties nodig zouden zijn bij verschillende categorieën kleinschalige opvanglocaties om de gemeentelijke opgave te realiseren (naar boven afgerond naar heel getal). Voor het begrip kleinschalig is aangesloten bij de definities van het COA. In hoofdstuk 3 wordt het model kleinschalige opvang met de verschillende categorieën verder besproken.

Gemeente	Aantal opvang-plekken	Aantal locaties bij max. 25	Aantal locaties bij max. 50	Aantal locaties bij max. 75	Aantal locaties bij max. 100	Aantal locaties bij max. 150
Buren	174	7	4	3	2	2
Culemborg	176	8	4	3	2	2
Maasdriel	154	7	4	3	2	2
Neder-Betuwe	145	6	3	2	2	1
Tiel	212	9	5	3	3	2
West Maas en Waal	121	5	3	2	2	1
West Betuwe	331	14	7	5	4	3
Zaltbommel	179	8	4	3	2	2
Totaal regio Rivierenland	1.492	64	34	24	19	15
Totaal provincie Gelderland	11.704					

⁶ Regio Rivierenland (2023). Regioarrangement Fruitdelta Rivierenland.
[Waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) (2024). Dashboard fysiek en sociaal, CBS (2023). Nabijheid van voorzieningen.

Wat hebben de gemeenten al samen gedaan?

Op dit moment zijn er nog geen langdurige asielopvangplekken gerealiseerd in de regio Rivierenland. Om aan de taakstelling te voldoen, moet dus nog een groot aantal locaties worden gerealiseerd. Een aantal gemeenten heeft al ervaring met de crisisnoodopvang van asielzoekers. Daarnaast werken de gemeenten in de regio nu ook samen aan de opvangplekken voor Oekraïense ontheemden. Deze goede samenwerking resulteert erin dat de taakstelling hiervoor wordt gehaald. De opvang van Oekraïense ontheemden heeft laten zien dat kleinschalige opvang binnen de gemeente succesvol kan zijn en dat de financiële regeling ruimte biedt om dit kostendekkend te exploiteren. De gerealiseerde opvangplekken voor Oekraïense ontheemden en noodopvang tellen niet mee in de taakstelling voor asielopvang onder de Spreidingswet. Het is wel mogelijk voor de gemeenten in de regio om de verschillende taakstellingen rondom opvang uit te wisselen, zolang de volledige taakstellingen in de regio worden gehaald.

Alle gemeenten zijn bezig met initiatieven om de Spreidingswet in te vullen:

- Gemeente Buren doet onderzoek naar de mogelijkheden van kleinschalige opvang in de gemeente.⁷
- Gemeente West Betuwe onderzoekt een verdeling van opvangplaatsen binnen de gemeente die past bij de lokale omstandigheden.
- Gemeente Tiel geeft aan op koers te liggen met de opvang.⁸
- Gemeente Culemborg onderzoekt hoe ze invulling kan geven aan de taakstelling.⁹
- Gemeente Neder-Betuwe is bezig met een lokale aanpak voor de taakstelling.¹⁰
- Gemeente Zaltbommel heeft de intentie om een opvanglocatie te organiseren voor asielzoekers voor vijf jaar, mits regiogemeenten bereid zijn tot uitruil voor de huisvesting van statushouders.¹¹
- De gemeenten Maasdriel, West Maas en Waal en Zaltbommel hebben afgesproken om de opgave samen op te pakken. In deze samenwerking zal Zaltbommel zorgen voor de realisatie van de asielopvang (250 plaatsen) met ondersteuning vanuit West Maas en Waal en Maasdriel. De extra opvang voor Oekraïense ontheemden vindt plaats in West Maas en Waal en Zaltbommel en de asielopvang voor de doelgroep amv (25 plaatsen) vindt plaats in Maasdriel.¹²

2.3 Samenvatting van dit hoofdstuk

- Regio Rivierenland is een verbonden regio met een specifiek profiel, waarbij elke gemeente haar eigen unieke karakter heeft.
- Voor de invulling van de Spreidingswet biedt dit profiel kansen, maar moet er ook rekening worden gehouden met de lokale uitdagingen in de regio.
- Omdat er nog geen langdurige opvangplekken voor asielzoekers in de regio zijn, heeft de regio een grote taakstelling te realiseren voor 1 november 2024.

⁷ Gemeente Buren (2023). Regionaal aanbod op het gebied van de opvang van vluchtelingen en de huisvesting van statushouders.

⁸ Gemeente Tiel. (2024) Aangenomen Spreidingswet en stand van zaken in Tiel.

⁹ Gemeente Culemborg. (2024). Spreidingswet en Culemborg.

¹⁰ Gemeente Neder-Betuwe. (2024). College-informatieavond Asiel en Migratie.

¹¹ Gemeente Zaltbommel. (2023). Stand van zaken opvang vluchtelingen Veiligheidsregio Gelderland-Zuid.

¹² Gemeente Maasdriel. (2024). Afspraken samenwerking opvang vluchtelingen.

- Kleinschalige opvanglocaties passen goed bij het profiel van Rivierenland, maar dit betekent wel dat er meerdere locaties moeten worden geopend.

H3 | Kleinschalige opvang

In dit hoofdstuk wordt het model kleinschaligheid opvang uitgewerkt. Hierbij wordt eerst beschreven wat het COA verstaat onder kleinschaligheid en welke vier opties het COA hiervoor biedt. Er wordt uitgebreid ingegaan op wat dit in de praktijk betekent. In paragraaf 3.2 wordt ingegaan op de financiële kant. Er wordt afgesloten met een samenvatting.

3.1 Kader COA kleinschalige opvang

Onder kleinschalige opvang verstaat het COA locaties van 150 plekken of minder met een looptijd van bij voorkeur meer dan vijf jaar. Kleinschalige opvang behoorde tot voor kort niet tot de mogelijkheden, omdat deze vorm van opvang duurder is dan de huidige opvanglocaties met meer dan 150 plaatsen. Het COA onderschrijft inmiddels het belang van kleinschaligheid, omdat dit het lokale draagvlak kan vergroten en voordelen oplevert van snellere sociale integratie.¹³ De bewoners die worden geselecteerd door het COA voor zo'n kleinschalige opvanglocatie zijn bij voorkeur ook gekoppeld aan de regio en hebben de voorinburgering al doorlopen. Daarnaast moeten deze bewoners zelfstandig en zelfredzaam zijn.¹⁴

3.1.1 Vier categorieën kleinschalige opvang en een combinatieoptie

COA kent vier categorieën kleinschalige opvang. In ons onderzoek sluiten we aan bij de vier categorieën van het COA.

Het COA deelt kleinschalige locaties in op basis van twee factoren, namelijk de omvang van de opvanglocatie en of het een azc-dependance of zelfstandige locatie is.¹⁵

AZC-dependance <100 bewoners	Zelfstandige locatie <100 bewoners
AZC-dependance 100-150 bewoners	Zelfstandige locatie 100-150 bewoners

- **Azc-dependance:** de bewoners van een azc-dependance maken gebruik van de voorzieningen op de nabijgelegen hoofdlocatie. Deze hoofdlocatie ligt op maximaal 45 minuten reizen.
- **Zelfstandige locatie:** bij zelfstandige locaties worden de bewoners begeleid door een mobiel begeleidingsteam. Voor zorg, onderwijs en andere voorzieningen wordt gebruikgemaakt van faciliteiten in de gemeenten. Gemeenten kunnen dit in overleg met het COA inrichten. Voor locaties kleiner dan 50 biedt het COA geen ondersteuning. Binnen de totale landelijke opvangopgave is dit een te grote capaciteitsbelasting voor het COA.

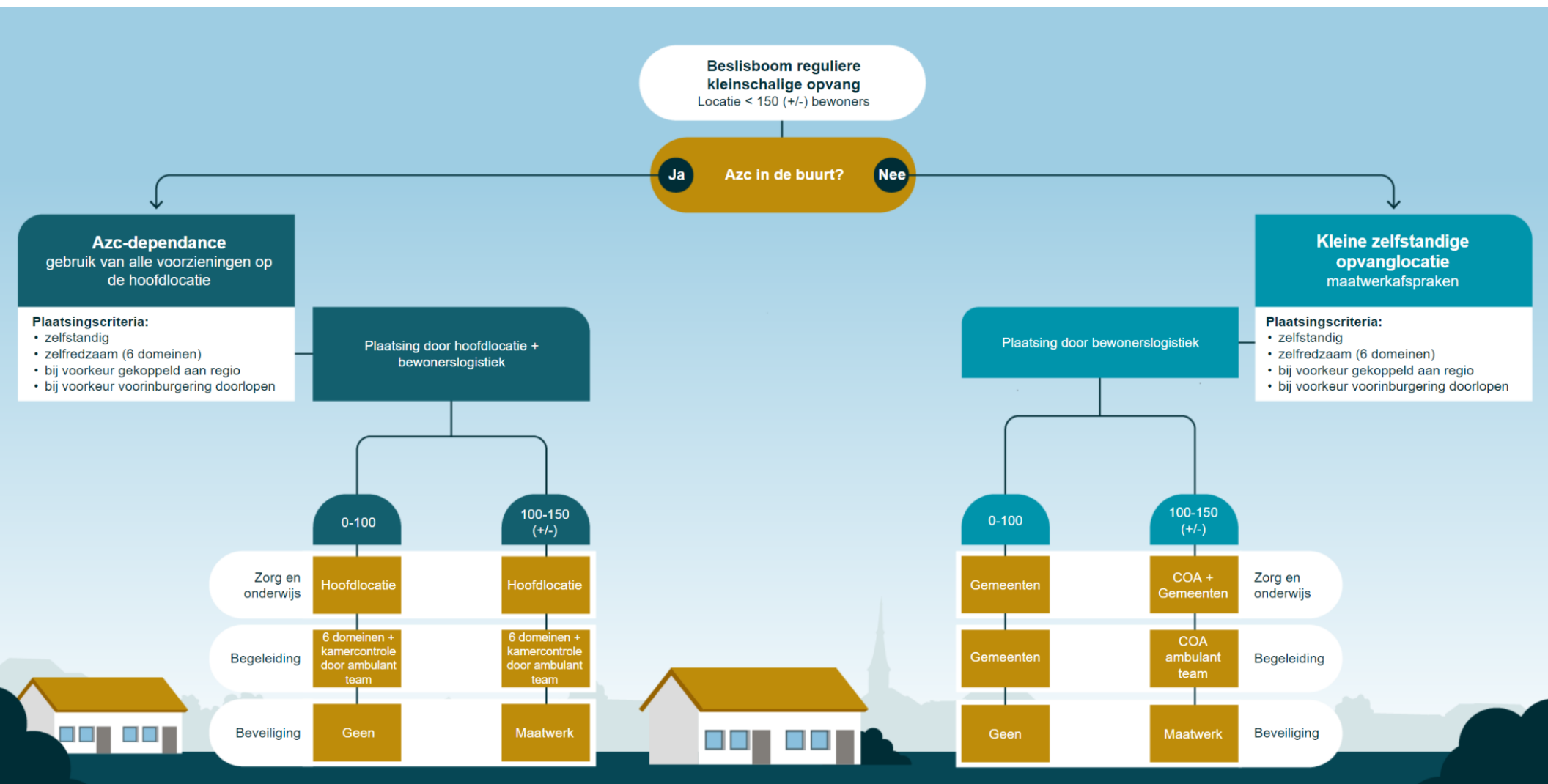
In een beslisboom (afbeelding 1) heeft het COA weergegeven wat de consequenties zijn voor de rolverdeling tussen het COA en gemeenten per categorie.¹⁶

¹³ COA (2023a). Vragen en antwoorden reguliere kleinschalige opvang.

¹⁴ COA (2024). Kleinschalige opvang | Van dependance tot kleine zelfstandige locatie [Presentatieslides].

¹⁵ COA (2023, 22 december). Het COA ziet toekomst voor kleinschalige opvang.
<https://www.COA.nl/nl/nieuws/het-COA-ziet-toekomst-voor-kleinschalige-opvang>

¹⁶ COA (2024). Kleinschalige opvang | Van dependance tot kleine zelfstandige locatie [Presentatieslides].

Afbeelding 1: Beslisboom reguliere kleinschalige opvang¹⁷

¹⁷ COA (2024). Kleinschalige opvang | Van dependance tot kleine zelfstandige locatie [Presentatieslides].

Hieronder volgt een toelichting op de vier categorieën kleinschalige opvang van het COA en wordt een vijfde categorie omschreven.

Categorie 1 - Azc-dependance-locatie <100 plekken

Wat	Wie	Uitleg
Exploitatie	Gemeente <50 50<100 in overleg	Voor locaties kleiner dan 50 plekken ligt de verantwoordelijkheid voor de exploitatie bij de gemeente. De rol van het COA beperkt zich dan tot de schouw (kwaliteit van huisvesting) en toewijzing. Voor grotere locaties tot 100 plekken is de exploitatie in overleg.
Zorg	COA	Bewoners maken gebruik van de faciliteiten van de azc-dependance-locatie.
Onderwijs	Gemeente	De gemeente organiseert het onderwijs, maar in dit geval wordt er aangesloten bij de onderwijsfaciliteiten van de azc-dependance-locatie (ook geregeld door de gemeente).
Begeleiding	COA	Bewoners maken gebruik van de faciliteiten van de azc-dependance-locatie.
Werk- en dagbesteding	COA	Bewoners maken gebruik van de faciliteiten van de azc-dependance-locatie.
Beveiliging	Maatwerk	In principe organiseert het COA geen beveiliging voor locaties <100 plekken. Het is mogelijk maatwerkafspraken te maken, waarbij er gekeken wordt naar wat er nodig is. Als de uitkomst is dat de gemeente de beveiliging regelt, ontvangt ze hiervoor een standaard vergoeding vanuit het ministerie.
Randvoorwaarde	Op 45 minuten reisafstand van azc-dependance-locatie. Denk hierbij aan het openbaar vervoer, maar ook aan het gebruik van een fiets. Kleine onderbouwde afwijkingen van de reistijd zijn mogelijk, in overleg met het COA.	

Categorie 2 - Zelfstandige opvanglocatie <100 plekken

Wat	Wie	Uitleg
Exploitatie	Gemeente <50 50<100 in overleg	Voor locaties kleiner dan 50 plekken ligt de verantwoordelijkheid voor de exploitatie bij de gemeente. De rol van het COA beperkt zich dan tot de schouw (kwaliteit van huisvesting) en toewijzing. Voor grotere locaties tot 100 plekken is de exploitatie in overleg.
Zorg	Gemeente	De gemeente dient de zorg te organiseren. Hierbij moeten afspraken gemaakt worden met lokale zorgpartners.
Onderwijs	Gemeente	Het organiseren van onderwijs is altijd de verantwoordelijkheid van de gemeente.
Begeleiding	In overleg	Bij locaties kleiner dan 50 plekken ligt dit bij de gemeente.

		Het COA organiseert een mobiel begeleidingsteam dat langsgaat op de locatie. De gemeente zorgt samen met eventuele partners voor de benodigde faciliteiten. Denk aan spreekkamers, leslokalen e.d.
Werk- en dagbesteding	In overleg	Er worden afspraken gemaakt over het gebruikmaken van voorzieningen van de gemeente. Er kan gebruikgemaakt worden van vrijwilligersorganisaties.
Beveiliging	Maatwerk	Met de gemeente worden afspraken gemaakt over de inzet van een beveiligingsteam, cameratoezicht etc.

Categorie 3 - Azc-dependance-locatie 100 < 150 plekken

Wat	Wie	Uitleg
Exploitatie	COA	Dit wordt georganiseerd vanuit de azc-dependance-locatie.
Zorg	COA	Bewoners maken gebruik van de faciliteiten van de azc-dependance-locatie.
Onderwijs	Gemeente	De gemeente regelt onderwijs, maar in dit geval wordt er aangesloten bij de onderwijsfaciliteiten van een azc-dependance-locatie.
Begeleiding	COA	Bewoners maken gebruik van de faciliteiten van de azc-dependance-locatie.
Werk- en dagbesteding	COA	Bewoners maken gebruik van de faciliteiten van de azc-dependance-locatie.
Beveiliging	COA	Maatwerk, waarbij gebruikgemaakt kan worden van het beveiligingsteam van de azc-dependance-locatie.
Randvoorwaarde	Op 45 minuten reisafstand van azc-dependance locatie. Denk hierbij aan het openbaar vervoer, maar ook aan het gebruik van een fiets. Kleine onderbouwde afwijkingen van de reistijd zijn mogelijk in overleg met het COA.	

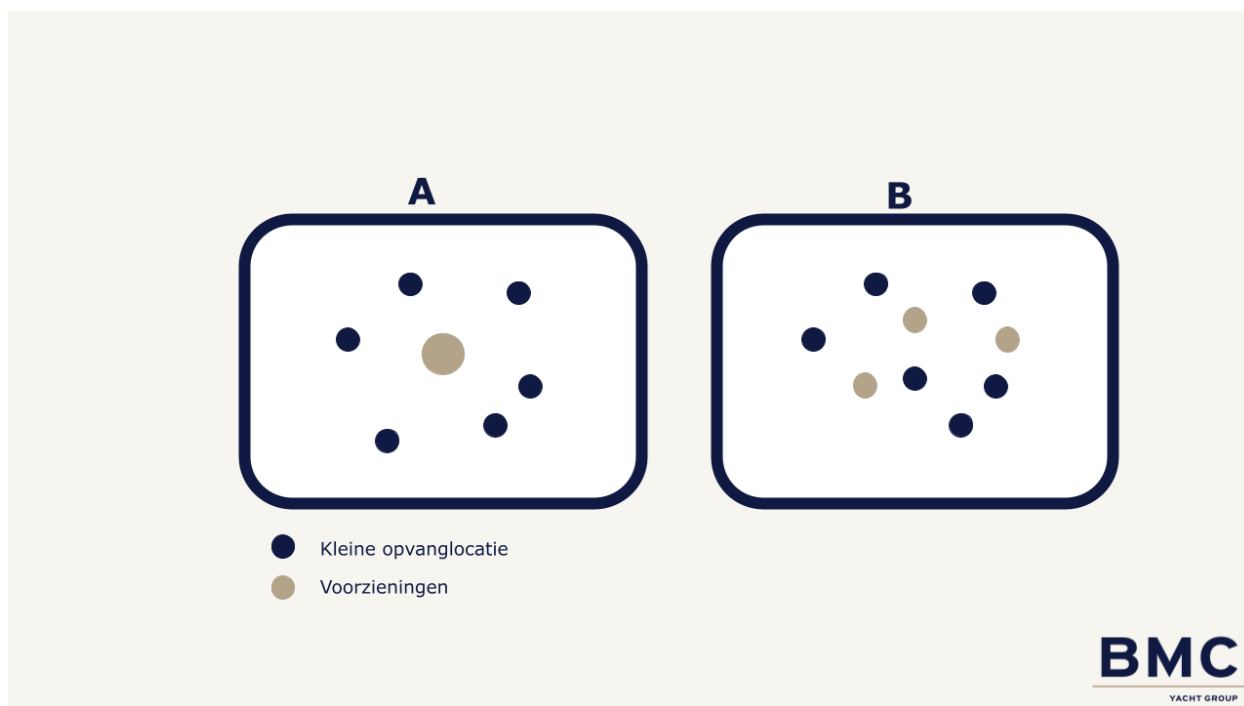
Categorie 4 - Zelfstandige opvanglocatie 100 <150 plekken

Wat	Wie	Uitleg
Exploitatie	COA	Het COA regelt de exploitatie.
Zorg	Gemeente	De gemeente dient de zorg te organiseren. Hierbij moeten afspraken gemaakt worden met lokale zorgpartners. Vergelijkbaar met wat bij de opvang van Oekraïners gedaan wordt.
Onderwijs	Gemeente	Het organiseren van onderwijs is altijd de verantwoordelijkheid van de gemeente.
Begeleiding	COA	Het COA organiseert een mobiel begeleidingsteam dat langsgaat op de locatie.

	Gemeente	De gemeente zorgt samen met eventuele partners voor de benodigde faciliteiten. Denk aan spreekkamers, leslokalen e.d.
Werk en dagbesteding	Gemeente	Er worden afspraken gemaakt over het gebruikmaken van voorzieningen van de gemeente. Er kan gebruikgemaakt worden van vrijwilligersorganisaties.
Beveiliging	Maatwerk	Met de gemeente worden afspraken gemaakt over de inzet van een beveiligingsteam, cameratoezicht etc.

Categorie 5 - Combinatie van de vier categorieën

Naast de vier door het COA genoemde categorieën is het ook mogelijk om combinaties te maken. Het uitgangspunt is hierbij dat alles bespreekbaar is, mits de optie efficiënt in te richten is. Denk bijvoorbeeld aan het clusteren van meerdere zelfstandige locaties <100 op ongeveer 45 minuten reisafstand van elkaar, zodat de voorzieningen volgens de opgetelde grootte kunnen worden ingericht (zorg, onderwijs, begeleiding, etc). Dit kan binnen de gemeente of binnen de regio in samenwerking. Voorzieningen kunnen hierbij verspreid worden over de verschillende locaties (optie B in de afbeelding hieronder), of er wordt juist één centrale voorzieningenlocatie ingericht (optie A in de afbeelding hieronder), bijvoorbeeld in een buurthuis of multifunctioneel centrum.

3.1.2 Volledige exploitatie locatie door gemeente in plaats van COA mogelijk

De Wet COA regelt dat het college van burgemeester en wethouders de verantwoordelijkheid voor de exploitatie van een opvangvoorziening kan overnemen.¹⁸ Daarmee kan nu in

¹⁸ Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers 1994 (1994, 16 juni) geraadpleegd van: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0006685/2024-01-31>

opvangvoorzieningen ook door of onder verantwoordelijkheid van het college opvang worden geboden aan asielzoekers, waar dit voorheen alleen door of onder verantwoordelijkheid van het COA kon. In principe worden, op basis van de Wet COA, opvangvoorzieningen door of onder verantwoordelijkheid van het COA geëxploiteerd. Lokaal kunnen hier andere afspraken over gemaakt worden. Gemeenten kunnen ook derden inzetten bij het voorzien in de materiële en immateriële opvang (RVA, artikel 22d). Dit kan alleen na toestemming van de minister van Justitie en Veiligheid.¹⁹ Denk bij derden bijvoorbeeld aan de inhuur van het Rode Kruis.

3.1.3 Vereisten vastgoed: vierkante meters en minimale leefvereisten

De locaties zelf dienen te voldoen aan een aantal vereisten. Zo dienen kleinschalige opvanglocaties voor 100 of minder bewoners instapklaar te zijn. Er hoeven dan dus geen werkzaamheden door het COA plaats te vinden om bewoners te kunnen huisvesten. Voor locaties voor 100 - 250 bewoners geldt dat het vastgoed een brutovloeroppervlakte heeft van 1500 tot 4500 m². De eigenaar van het vastgoed exploiteert het vastgoed en maakt de locatie geschikt als opvanglocatie, of de locatie wordt een dependancelocatie van een nabijgelegen azc.²⁰ Verder geldt voor locaties voor <150 bewoners dat de bewoners minimaal kunnen slapen, douchen, koken en eten. De locatie hoeft niet ingericht te worden met besprekkamers, lesruimtes, zorgpraktijkkamers et cetera, zoals bij een azc.²¹ Tot slot geldt voor al het vastgoed dat deze bij voorkeur bestemming wonen of maatschappelijk vastgoed hebben.²²

3.2 Financiën

Op basis van de Gemeentewet en de Provinciewet ontvangen gemeenten reële compensatie voor de extra kosten die zij moeten maken met het uitvoeren van de Spreidingswet.²³ In het Faciliteitenbesluit opvangcentra staan de verschillende uitkeringen vastgelegd. Dit zijn:

- *Vergoeding voor het aantal capaciteitsplaatsen*
Dit betreft een vergoeding voor algemene voorzieningen zoals openbaar vervoer en infrastructuur. Normaal gesproken ontvangt de gemeente deze via het gemeentefonds per inwoner, maar COA-bewoners staan niet altijd ingeschreven in de Basisregistratie personen (BRP). Middels deze vergoeding wordt dit gecompenseerd.
- *Vergoeding Wooneenheden*
Deze vergoeding ontvangt een gemeente ter compensatie van gemiste onroerendzaakbelasting (ozb).
- *Vergoeding voor (vrijwilligers)werkgroepen*
Als de gemeente een subsidie verleent aan vrijwilligerswerkgroepen die werkzaamheden verrichten in of voor het opvangcentrum, kan de gemeente hier een

¹⁹ Regeling verstrekkingen asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen 2005 (2005, 26 januari) geraadpleegd van: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0017959/2024-02-01#HoofdstukVI>

²⁰ COA (2021). Basisvereisten voor een opvanglocatie.

²¹ https://www.COA.nl/sites/default/files/2024-03/Basisvereisten%20opvanglocatie%20en%20werkwijze%20aanmelden%20vastgoed_december%202021.pdf

²² COA (2023a). Vragen en antwoorden reguliere kleinschalige opvang.

²³ COA (z.d.). Vastgoed voor asielopvang. <https://www.COA.nl/nl/vastgoed>

²⁴ Kamerstukken II 2022/2023, 36333, nr. 3, p. 5 (MvT).

financiële tegemoetkoming voor aanvragen. Dit is een eenmalige jaarlijkse vergoeding (€454,-) en staat los van het aantal werkgroepen.

- *Vergoeding voor voorlichtingskosten*

Dit betreft een vergoeding voor de reguliere voorbereidingskosten die een gemeente maakt op het moment dat er een nieuw opvangcentrum wordt geopend. De vergoeding bedraagt eenmalig €11.345,-.

- *Huisvestingsbudget basisonderwijs (OHBA-regeling)*

De regeling onderwijshuisvestingsbudgetten asielzoekers is er voor de huisvestingskosten van het basisonderwijs aan asielzoekerskinderen.²⁴

Zoals benoemd in paragraaf 3.1 is kleinschalige opvang duurder dan reguliere opvang van het COA. In de Memorie van toelichting op de Spreidingswet staat dit ook zo benoemd. Als de gemeente hier toch voor kiest en daarmee kosten maakt, doordat bijvoorbeeld (een gedeelte van) de exploitatie bij het college komt te liggen, wordt er wel ingezet op vergoeding van de gemaakte kosten. Hierbij moet wel een doelmatige exploitatie in het oog gehouden worden, waarbij indicatief een tarief van €71,- per bed per nacht (het gemiddelde tarief waarvoor het COA opvangplekken biedt) kan worden aangehouden. Het uitgangspunt van het Rijk is dat gemeenten en provincies er niet slechter voor moeten komen te staan.²⁵ De definitieve vergoeding moet nog vastgesteld worden.

Specifieke uitkeringen Spreidingswet als bonus voor realiseren (meer) opvangplaatsen

Naast de reguliere financiering voor asielopvang kunnen gemeenten op grond van de Spreidingswet en de regeling specifieke uitkeringen Wet gemeentelijke taak mogelijk maken dat asielopvangvoorzieningen ook een specifieke uitkering ontvangen. Deze uitkering is vrij besteedbaar en is een aanvulling op de compensatie van de extra kosten voor gemeenten voor het mogelijk maken van opvanglocaties.²⁶ Er zijn drie specifieke uitkeringen:

1. Een specifieke uitkering voor opvangplaatsen van bijzondere aard. Dit betreft €2.000,- per opvangplaats. Deze uitkering wordt ambtshalve uitgekeerd.
2. Een specifieke uitkering voor opvangplaatsen die een gemeente heeft gerealiseerd boven het op grond van de Spreidingswet toegewezen (indicatieve) deel. Het gaat hierbij dus om meerplekken. Daarnaast moeten deze opvangplaatsen in ieder geval voor vijf jaar beschikbaar zijn. De gemeente kan ervoor kiezen deze uitkering aan te vragen. Dit gaat dan ten koste van de onder nummer 3 genoemde uitkering of vice versa. De hoogte van de uitkering is €2.000,- per opvangplaats als er tenminste 100 opvangplaatsen gerealiseerd zijn, of €1.000,- per opvangplaats als er minder dan 100 opvangplaatsen gerealiseerd zijn.
3. Een specifieke uitkering voor de provincie (15% van de uitkering) en voor de gemeente (85% van de uitkering) op het moment dat na de wetscyclus van twee jaar

²⁴ COA (z.d.). Financiële regelingen voor gemeenten. <https://www.COA.nl/nl/financiele-regelingen-voor-gemeenten>

²⁵ Kamerstukken II 2022/2023, 36333, nr. 3, p. 16 & p. 17 (MvT).

²⁶ Kamerstukken II 2022/2023, 36333, nr. 3, p. 7 (MvT).

(capaciteitsraming tot capaciteitsraming duurt twee jaar) meer dan 75% van de provinciale opgave is behaald. Alleen gemeenten die opvanglocaties hebben ontvangen deze uitkering. De uitkering wordt verdeeld naar rato van het aantal opvangplaatsen dat geboden is en het aantal maanden waarvoor de opvangplaatsen beschikbaar zijn gesteld. De hoogte van de uitkering is €1.500,- per opvangplaats.²⁷

Zoals aangegeven in bovenstaande opsomming moet de gemeente een keuze maken tussen het ontvangen van uitkering 2 of uitkering 3.

3.3 Samenvatting van dit hoofdstuk

- Het COA biedt een opvangmodel kleinschaligheid voor vier verschillende categorieën locaties.
- Bij de invulling hiervan is maatwerk mogelijk, bijvoorbeeld in het organiseren van voorzieningen, maar ook in het koppelen van meerdere locaties aan elkaar.
- Door een wijziging in de Wet COA en een artikel in de Spreidingswet kan de gemeente de volledige exploitatie van het COA overnemen en zelf doen, dan wel uitbesteden aan een derde partij.
- Als de gemeente taken van het COA overneemt, ontvangt ze hiervoor een vergoeding vanuit het Rijk. Het uitgangspunt is een doelmatige exploitatie. Hierbij wordt uitgegaan van de gemiddelde kostprijs van het COA. Meerkosten zijn voor rekening van de gemeente.
- Bij locaties kleiner dan 50 biedt het COA geen ondersteuning.
- Gemeenten kunnen verschillende specifieke uitkeringen ontvangen voor duurzame meerplaatsen of bijzondere opvangplaatsen.

²⁷ Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (2024, 31 januari) geraadpleegd van: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0049307/2024-01-31/>

H4 | Ruimtelijke mogelijkheden

In het regioarrangement van de regio FruitDelta Rivierenland hebben de gemeenten de gezamenlijke ambities, doelen en opgaven beschreven voor de leefomgeving. Hierin staan alle ruimtelijke opgaven, zoals woningbouw, natuurontwikkeling, economie en recreatie, en hoeveel ruimte daarvoor beschikbaar is. Er is daarbij aangegeven dat de regio kleinschaligheid koestert en niet wil inzetten op grootschalige woningbouw. De regio ziet daarbij vooral kansen voor nieuwe landelijke woonconcepten in het buitengebied om kwaliteit toe te voegen.²⁸ Kleinschalige asielopvang kan bijdragen aan deze ambitie. In dit hoofdstuk worden de verschillende mogelijkheden besproken.

4.1 Verschillende doelgroepen op één locatie

Rijk, provincie en gemeente streven ernaar om flexibele opvanglocaties (multi-doelgroep-locaties) te ontwikkelen, zodat er bij een fluctuerende behoefte aan opvang geen locaties gesloten of snel geopend hoeven te worden. Dit geeft gemeenten de kans om ook andere groepen woningzoekenden huisvesting te bieden. De voordelen voor de gemeente zijn:

1. Flexibel gebruik: door de asielopvang sneller te kunnen op- en afschalen kan bestuurlijke en maatschappelijke onrust voorkomen worden.
2. Doelmatigheid: dankzij de verhuur van andere units aan andere doelgroepen kunnen de kosten voor de asielopvang dalen. Dit voorkomt leegstand.
3. Woonruimte: met flexibele opvang kan een gemeente ook woonruimte bieden aan andere wachtende spoedzoekers.
4. Perspectief: voor asielzoekers kan het samenwonen met andere doelgroepen een positief effect hebben op de inburgering.
5. Lokaal draagvlak: meer en intensiever contact tussen asielzoekers en andere doelgroepen kan bijdragen aan wederzijds begrip.

Succesverhaal multi-doelgroep-locatie: Plan Einstein

Wat is het?

Plan Einstein is in 2016 ontstaan vanuit de behoefte aan een nieuwe manier van opvang. Het is een plek waar bewoners van het AZC, buurtbewoners en andere Utrechters samenkomen om te leven, leren en werken. Het idee erachter is om nieuwkomers én buurtbewoners aan te moedigen, te activeren en te stimuleren in actie te komen en te blijven. De sociale integratie en ontwikkeling staat hierbij voorop.

Hoe wordt het gedaan?

Op Einstein wonen zowel asielzoekers als jongeren. Er worden cursussen gegeven en gevolgd door de bewoners van Einstein, buurtbewoners en inwoners. Daarnaast is het een ontmoetingsplek voor mensen met verschillende achtergronden. Dit bevordert begrip, integratie en gemeenschapszin.

Filosofie

Het totaal bepaalt het succes: als goede burens samen wonen, inclusieve cursussen en activiteiten voor zowel asielzoekers als buurtbewoners en investeren vanaf dag één. Vanuit de gedachte: we zijn allemaal wereldburgers.

²⁸ Regio Rivierenland (2023). Regioarrangement Fruitdelta Rivierenland.

Multi-doelgroep-locaties kunnen eigendom zijn van het COA, gemeenten of derde partijen, waarbij andere gebruikers een vergoeding betalen aan de eigenaar. Per locatie moeten de betrokken partijen vaststellen welke vorm van eigenaarschap en verhuur passend zou zijn. Gebouwen waar verschillende doelgroepen samenwonen en voorzieningen delen, vragen extra aandacht in de vorm van regulering en toezicht. Het is daarom ook belangrijk om af te spreken wie het beheer en onderhoud van de locatie op zich neemt.²⁹

Gezien de ambities van de regio is er een kans om de asielopgave te verenigen met andere ruimtelijke opgaven, door flexibele opvanglocaties te ontwikkelen. Flexwoningen is een van de mogelijke uitwerkingen van een multi-doelgroep-opvanglocatie. In Nederland wordt er op dit moment geëxperimenteerd met flexwoningen.³⁰ Deze verplaatsbare woningen zijn geschikt voor tijdelijk beschikbare locaties, flexibel inzetbaar en snel te realiseren.

Als een flexwoning na bijvoorbeeld vijf jaar verdwijnt, kan de vrijgekomen grond snel als vaste woningbouwlocaties worden gebruikt, aangezien de grond al bouwrijp is gemaakt en de locatie al is aangesloten op het riool-, water- en elektriciteitsnetwerk. Dit kan bijdragen aan het versnellen van de woningbouwopgave van Rivierenland.

Een andere uitwerking van flexibele opvanglocaties zijn vastgoedtransformaties. Bij een vastgoedtransformatie verandert de functie van leegstaande panden. Transformatie is goedkoper en sneller dan nieuwbouw als elementen hetzelfde kunnen blijven. Transformatie kan niet alleen plaatsvinden bij leegstaande kantoren, maar kan ook een oplossing zijn voor leegstaande schoolgebouwen of zorginstellingen.³¹ Het biedt de mogelijkheid om leegstand in gemeenten tegen te gaan. Dit lijkt echter minder relevant voor Rivierenland, aangezien de provincie Gelderland maar een leegstandspercentage van 2% heeft.³²

4.2 Noodzakelijke vergunningen en omgevingsplan

In de Spreidingswet staat dat het college van burgemeester en wethouders de noodzakelijke vergunningen moet verlenen voor de ingebruikneming van de opvangvoorziening en dat de gemeenteraad zorg draagt voor de aanpassing van het omgevingsplan.³³ Voor beide trajecten moet uiteraard rekening worden gehouden met de termijn die het ter inzage leggen van het plan of de vergunning met zich meebrengt. De gemeenteraad geeft zo nodig een bindend advies af.

Bij locatieonderzoek van een azc kan er worden gekeken naar de mogelijkheden binnen de geldende omgevingsplannen, om deze sneller te kunnen realiseren. Ook kan de gemeente kijken naar de mogelijkheden om tijdelijk een ander gebruik toe te staan.

De gemeente moet uiterlijk vijf jaar nadat een omgevingsvergunning onherroepelijk is geworden, het omgevingsplan aan die vergunning aanpassen (art. 4.17 Omgevingswet).

²⁹ Ministerie van Justitie en Veiligheid (2020). Leidraad Flexibele opvangvormen.

³⁰ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2024). Versnellen tijdelijke huisvesting.

³¹ Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2023). Nationaal transformatieloket voor vastgoed.

³² CBS (2023). Landelijke monitor Leegstand.

³³ Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen.

Als de asielopvanglocaties later als reguliere woningbouwlocaties worden gebruikt, hoeven deze procedures niet opnieuw te worden doorlopen en kan dit dus zelfs de realisatie van woningbouw versnellen.

4.3 Samenvatting van dit hoofdstuk

- Locaties die naast asielzoekers ook andere doelgroep huisvesten, zorgen ervoor dat fluctuaties in het aantal opvangplekken nuttig kunnen worden opgevangen
- Aanvullende voordelen zijn een betere sociale integratie en meer draagvlak, omdat de lokale gemeenschap ook voordeel heeft van de komst van een opvanglocatie.
- De inzet van flexwoningen kan zorgen voor een snellere realisatie van een (multi-doelgroep-)opvanglocatie.
- De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om ander gebruik van een locatie toe te staan dan in het omgevingsplan is opgenomen.

H5 | Draagvlak en samenwerking

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op waarom het krijgen, hebben en houden van draagvlak zo belangrijk is bij de (voorgenomen) opvang van asielzoekers. Daarbij wordt ook aangegeven op welke manier dit kan worden gedaan. Het tweede deel van dit hoofdstuk gaat in op de samenwerking binnen de regio Rivierenland en de samenwerking met het COA.

5.1 Luisteren en nadruk op meerwaarde voor draagvlak

De opvang van asielzoekers met inwoners is bij de meeste gemeenten een gevoelig onderwerp. Om draagvlak te creëren is het belangrijk om allereerst goed te begrijpen wat er echt leeft. Hierbij is het van belang om de rol die betrokkenen hebben, vooraf heel helder te maken. Daarnaast helpt het om duidelijk te maken dat de opvang van asielzoekers juist vaak maatschappelijke meerwaarde biedt. Er zijn diverse publicaties en voorbeelden die kunnen helpen bij de vraag hoe het gesprek binnen de eigen gemeente aan te gaan. Het inzetten van een externe moderator zoals Movisie³⁴ kan helpen om hoog opgelopen emoties te kanaliseren, maar beter nog is het om dit te voorkomen.

5.1.1 Draagvlak creëren door te begrijpen wat er écht leeft

Uit onderzoek³⁵ blijkt dat bijna 75% van de Nederlanders positief staat tegenover de invoering van de Spreidingswet. De mogelijkheid binnen deze wet om gemeenten te dwingen asielzoekers op te vangen, wordt gezien als eerlijker en een goede manier om het aanmeldcentrum in Ter Apel te ontlasten. Daarnaast is de verwachting dat de spreiding een positief effect heeft op de integratie van asielzoekers, bijvoorbeeld omdat asielzoekers hierdoor eerder en makkelijker in contact komen met Nederlanders dan nu het geval is.

Ondanks dat het draagvlak voor de Spreidingswet op een hoger niveau ligt dan op basis van de recente verkiezingsuitslag zou kunnen worden verwacht, is het vaak de minderheid die stevig van zich laat horen. Hierdoor is de opvang van asielzoekers bij veel gemeenten een gevoelig onderwerp. Het creëren van draagvlak bij inwoners en andere stakeholders is daarom een belangrijke eerste stap.

Not In My Back Yard-effect

Voor mensen die in de buurt van een AZC wonen daalt het percentage van 75% naar 67%. Dit is te verklaren: hoe concreter de plannen worden, hoe meer het NIMBY-effect een rol speelt.
Bron: Citisens 2024

Dit begint met goed luisteren naar en het begrijpen van de bezwaren die er leven. Vaak gaat het hierbij ook over andere zorgen zoals huisvesting, het gevoel van onveiligheid of meer in het algemeen niet open staan voor een andere cultuur.³⁶

³⁴ Movisie.nl (2024). Asielopvang-wat-werkt-informereren-betrekken-inwoners.

³⁵ Citisens (2024). Nederlanders negatiever over asielzoekers dan in 2023, maar wel steun voor de Spreidingswet.

³⁶ Citisens (2024). Nederlanders negatiever over asielzoekers dan in 2023, maar wel steun voor de Spreidingswet.

5.1.2 Opvang asielzoekers en maatschappelijke meerwaarde

Net als in de rest van Nederland heeft ook de regio Rivierenland te maken met een groep inwoners die zich argwanend opstelt tegenover langdurige opvang van asielzoekers binnen de eigen gemeente. Voor het draagvlak is het van belang om in gesprek te gaan met de inwoners. Hierbij is het goed om ook de kansen te benadrukken die de opvang van asielzoekers kan bieden aan de inwoners van de gemeente. De opvang van asielzoekers biedt namelijk in veel gevallen maatschappelijke meerwaarde en kan helpen bestaande problemen in een gemeente op te lossen. Zo kan voor Rivierenland de komst van asielzoekers mogelijk een oplossing bieden voor het woning- en personeelstekort, het beperkte openbaar-vervoernetwerk, vergrijzing, en scholen en andere voorzieningen die moeten sluiten door een teruglopend aantal gebruikers.

Maatschappelijke meerwaarde door de opvang van asielzoekers	
Bestaand probleem	Oplossing door komst asielzoekers
Woningtekort	Multi-doelgroep-locaties waarin ook andere groepen woningzoekenden wonen. Bijkomend voordeel is dat het bijdraagt aan de lokale sociale verbinding.
Personeelstekort	Asielzoekers kunnen een oplossing zijn voor de krappe arbeidsmarkt in Rivierenland in de fruitteelt, bouw en logistiek.
Beperkt openbaar vervoer	Het COA stelt eisen aan de maximale reistijd (45 minuten) tot voorzieningen zoals onderwijs en zorg. Dit zal de urgentie voor het verbeteren van het openbaar vervoer in de regio – al jaren een doorn in het oog – verder verhogen. ³⁷
Vergrijzing	De komst van nieuwe inwoners is op termijn een oplossing voor problemen die de vergrijzende regio met zich meebrengt, zoals teruglopende inwonersaantallen en toenemende zorgvraag.
Scholen en lokale middenstand worden gesloten	De komst van asielzoekers kan leiden tot het openhouden van scholen, sportclubs en andere voorzieningen die anders worden gesloten door een te laag aantal leerlingen, leden of inwoners. Daarnaast geeft de komst van nieuwe inwoners een impuls aan de lokale middenstand.

5.1.3 Publicaties en praktijkervaringen

Inmiddels zijn al verschillende gemeenten in gesprek (geweest) met inwoners over de opvang van asielzoekers. Er is geen eenduidig recept voor succes, maar er is veel beschikbaar. Zo heeft de VNG een handreiking³⁸ opgesteld die specifiek ingaat op bewonersbijeenkomsten en een besluitvorming over de opvang van asielzoekers.³⁹ Hierin

³⁷ RTL Nieuws (2024). Tweede Kamer wil dat provincies zelf openbaar vervoer kunnen verzorgen.

³⁸ VNG (2021). Handreiking bewonersbijeenkomst.

³⁹ VNG (2021). Handreiking Besluitvorming opvang asielzoekers.

wordt onder andere het belang benadrukt om vooraf goed aan te geven welke ruimte er is voor de betrokkenen om het besluit van de gemeente te beïnvloeden. De gemeente zal vooraf goed moeten overwegen en duidelijk maken in welke rol zij de betrokkenen ziet. Gaat het alleen over informeren of raadplegen? Verwacht de gemeente een advies of besluit? Of wil de gemeente in coproductie tot een oplossing komen? Dit zal afhangen van het vraagstuk, de groep met wie het besproken wordt en de ruimte die er is voor aanpassing.

Naast een heldere verwachting van de rol van betrokkenen is het transparant maken van locatiekeuzes op basis van een objectief afwegingskader een goede manier om de juiste toon te vinden en te behouden in het gesprek met inwoners. Hierbij is van belang om bij de locatiekeuze oog te houden voor wat er past bij een specifieke gemeente. Door keuzes transparant te maken en zowel het belang van de asielzoekers als de behoeften en belangen van omwonenden in de afweging mee te nemen, krijgen betrokkenen een beter inzicht in wat over het algemeen leidt tot een betere acceptatie van keuzes.⁴⁰

Er zijn verschillende inspirerende voorbeelden van hoe gemeenten de opvang van asielzoekers succesvol hebben georganiseerd, die kunnen helpen om het draagvlak te vergroten, zoals Plan Einstein in Utrecht en de aanpak in Hilversum.

Succesverhaal: gemeente Hilversum

De gemeente Hilversum heeft de komst van de Spreidingswet half 2023 al als gegeven beschouwd. Hierdoor heeft de gemeente ruimschoots de tijd kunnen nemen om inwoners mee te nemen. Dit deed Hilversum door wijk voor wijk in kleine groepen van ongeveer twintig mensen het gesprek aan te gaan en alleen te luisteren naar de zorgen en behoeften. Er werd niet over specifieke locaties gesproken. Het contact met de inwoners verloopt via stichting 'hilversummers.nl' die wordt vertrouwd, en haar tentakels in de wijken heeft. Deze intensieve en persoonlijke benadering heeft voor wederzijds begrip en draagvlak gezorgd.

Tips van Hilversum

- Laat de organisatie en begeleiding van de gesprekken over aan derden (ook de afzender).
- Ga echt alleen luisteren (dat is niet makkelijk!).
- Sta naast elkaar en niet tegenover elkaar, dus geen bestuurder op een podium.
- Neem de tijd voor een gedragen besluit, ook als hierdoor tijdslijnen niet worden gehaald (zorgvuldigheid boven snelheid).

5.2 Meedoen vanaf dag één

Het participatiemodel is een succesvolle aanpak waarmee asielzoekers sneller en beter kunnen integreren. Uit onderzoek is gebleken dat het belangrijk is dat asielzoekers snel in aanraking komen met de Nederlandse samenleving, omdat dit een positief effect heeft op de integratie op de arbeidsmarkt, taalverwerving en psychische gezondheid. Daarnaast heeft de opvang van ontheemden uit Oekraïne laten zien dat nieuwkomers een oplossing kunnen zijn voor de problemen op de arbeidsmarkt.⁴¹

Wanneer asielzoekers aankomen in het azc, hebben zij begeleidingsgesprekken met hun casemanager. Daarin bereiden zij zich voor op hun toekomst en bespreken ze integratie- en participatiemogelijkheden in en rond het azc. Daarbij wordt ook gekeken naar de toekomst

⁴⁰ BMC (2023). Maak onderbouwde en gedragen keuzes voor opvanglocaties in de gemeente.

⁴¹ J. Dagevos (2024). Spreidingswet als kans voor een succesvolle integratie.

en de mogelijkheden die zij straks hebben als statushouders in de gemeente waar zij gaan wonen. Na een verblijf van zes maanden in Nederland ontvangen asielzoekers een BSN-nummer en kunnen ze betaald aan het werk.⁴²

Een van de mogelijkheden om asielzoekers zo snel mogelijk actief te laten zijn in de samenleving zijn meedoenbalies. Asielzoekers kunnen zich bij een balie melden voor activiteiten, vrijwilligerswerk, sport, recreatie en soms betaald werk (zie pilot gemeente Almere). Er zijn op dit moment 38 balies bij COA-locaties. Door de activiteiten van de meedoenbalie vergroten de asielzoekers hun kennis over de Nederlandse taal en cultuur, doen ze werkervaring op en komen ze in aanraking met Nederlanders. De meedoenbalie is een samenwerking tussen het COA en de Vereniging Nederlandse Organisatie Vrijwilligerswerk (NOV). Zij werken samen met de gemeenten, werkgevers en lokale (maatschappelijke) organisaties om de lokale vraag en het aanbod goed op elkaar aan te laten sluiten. Vanaf 2023 is er blijvende financiering voor de meedoenbalies. De lokale balies zouden goed kunnen inspelen op de behoefte van Rivierenland.⁴³ Het aanbieden van activiteiten, naast reguliere dagbestedingsactiviteiten van het COA, kan ook helpen om overlastgevend gedrag te voorkomen uit verveling. Asielzoekers hebben op deze manier afleiding en omwonenden leren asielzoekers kennen.⁴⁴

Gemeente Almere: pilot toeleiding naar werk voor statushouders en asielzoekers

Doel: asielzoekers in Almere de kans geven mee te doen in de maatschappij door werk te bieden.

Hoe:

- Het COA is coördinator van de pilot.
- De intakegesprekken worden gedaan door Randstad.
- Randstad koppelt azc-bewoners aan hun werkgeversnetwerk en zorgt voor een intensieve begeleiding tot en met de eerste werkdag.
- Nadat de azc-bewoners (die gekoppeld zijn aan de gemeente Almere) aan de slag zijn, worden ze verder begeleid door een jobcoach.
- Omdat voor statushouders een inburgeringsplicht geldt, vindt er contact plaats met de gemeente over het combineren van werk en inburgering.

De regio Rivierenland heeft last van aanhoudende personeelstekorten⁴⁵ en kent een hoge inzet van arbeidsmigranten. Mogelijk biedt de komst van asielzoekers een kans om de arbeidskrapte op te lossen. Echter, de regio kent ook veel bedrijven met bijvoorbeeld strenge beveiligingsvoorschriften waar taal een probleem kan zijn. De vraag en het aanbod sluiten niet altijd goed op elkaar aan. Daarnaast zijn er op dit moment lange wachtlijsten voor de Internationale Schakelklas (IKS), waardoor de integratie langer duurt. Ook moet er aandacht komen voor de bereikbaarheid van de werkplekken, aangezien dit een hardnekkig aandachtspunt is van de regio.

Voordat asielzoekers kunnen meedoen vanaf dag één, zal aan een aantal voorwaarden moeten worden voldaan. Door 'meedoen vanaf dag één' vast te leggen in een bestuurlijke overeenkomst (BOK) met het COA, wordt de invulling van deze voorwaarden geborgd. Een

⁴² COA (2024). Participatie vanaf dag één.

⁴³ COA (2024). Meedoen: samen aan de slag.

⁴⁴ Ministerie van Justitie en Veiligheid (2024). Toolbox aanpak overlastgevende en/of criminele asielzoekers.

⁴⁵ www.werk.nl (2024). <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/regio/rivierenland/regio-in-beeld-2023>

voorbeeld hiervan is de gemeente Alphen aan den Rijn. Zij heeft in een BOK een aantal uitgangspunten met het COA vastgelegd bij de komst van een azc over meedoen vanaf dag één. Daarbij is ook een gezamenlijke klankbordgroep ingesteld ter bevordering van de relatie tussen de bewoners van de opvanglocatie, de omwonenden en omliggende bedrijven.⁴⁶

5.3 De 'opvangpuzzel' moet in gezamenlijkheid worden opgelost

Om de opvangopgave van ongeveer 1500 asielzoekers voor Rivierenland in te vullen, is een goede onderlinge samenwerking op basis van vertrouwen en transparantie belangrijk. Alleen dan kan er een model worden gemaakt waarin over gemeentegrenzen heen gebruik wordt gemaakt van lokale mogelijkheden en ook onmogelijkheden.⁴⁷

5.2.1 Regionaal samenwerken vergroot mogelijkheden

Hoewel de Spreidingswet op gemeenteniveau is uitgewerkt, liggen er volop kansen bij een goede regionale samenwerking. Alleen al het delen van kennis en ervaringen helpt – met name kleinere gemeenten – om te weten wat er precies speelt. Daarnaast liggen er kansen in een gezamenlijke aanpak voor bijvoorbeeld zorg, onderwijs en inburgering. Een dergelijke samenwerking is efficiënter en levert naast tijdswinst ook een voordeel op richting het COA en andere instanties. Door gezamenlijk op te treden zal meer kunnen worden bereikt dan wanneer iedere gemeente dit alleen doet.

Door regionaal samen te werken kan ook beter gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden en rekening worden gehouden met de onmogelijkheden van een specifieke gemeente. Zo is het voor grotere gemeenten over het algemeen eenvoudiger om een groter azc te hebben dat als hoofdlocatie kan dienen voor kleinere dependance-locaties in kleinere buurgemeenten. Ook kan ervoor gekozen worden om een gemeente die bijvoorbeeld al veel Oekraïense ontheemden en statushouders opvangt, minder asielzoekers op te laten vangen. Dit moet in goed onderling overleg plaatsvinden, omdat de aantallen zoals genoemd in de Spreidingswet op provinciaal niveau moeten zijn ingevuld. Gebeurt dit laatste niet, dan kan aan de gemeenten die hun 'eigen' opgave uit de Spreidingswet niet hebben vervuld, de opvang alsnog worden opgelegd.

5.2.2 Integraal opvangplan voor Rivierenland

De gemeenten binnen Rivierenland hebben in de basis een goede samenwerking. Een aantal gemeenten heeft ervaring met de opvang van nieuwkomers. Zo zijn op verschillende plaatsen tijdelijke noodopvanglocaties geopend. Ook zijn er diverse opvangplaatsen voor Oekraïense ontheemden. Ten aanzien van de Spreidingswet is op ambtelijk niveau een behoefte uitgesproken om meer en vaker kennis en ervaring uit te wisselen.

Op lokaal niveau wordt er tussen buurgemeenten samengewerkt om invulling te geven aan de Spreidingswet. Dit zijn logische samenwerkingen tussen de gemeenten onder de rivieren,

⁴⁶ Gemeente Alphen aan den Rijn (2023). Bestuursovereenkomst inzake de vestiging van een opvanglocatie op Hoorn-West te Alphen aan den Rijn.

⁴⁷ BMC (2024). Samenwerken aan regionale aanpak biedt uitkomst bij invoering Spreidingswet.

de gemeenten in West- en de gemeenten in Oost-Rivierenland. Omdat er nog geen integraal plan is, is nog niet duidelijk of hiermee de ruim 1500 opvangplekken voor Rivierenland gehaald gaan worden.

Een integraal opvangplan voor Rivierenland zal slagen als de invulling van de Spreidingswet als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid wordt gezien van alle acht gemeenten. Dit heeft tijd nodig, aangezien gemeenten door een diversiteit aan achtergronden verschillende vertrekpunten hebben. Als Rivierenland tot een gedragen integraal plan wil komen voor de opvang van asielzoekers, is het belangrijk dat op bestuurlijk niveau de handen ineen worden geslagen.⁴⁸

Bij het ontwikkelen van het best passende model voor Rivierenland kan ook gekeken worden naar de grotere gemeenten net buiten Rivierenland. Zo hebben Arnhem, Wageningen en Nijmegen een azc waar wellicht mee samengewerkt zou kunnen worden.

5.2.3 Communicatie met COA

Goede ondersteuning van gemeenten door het COA helpt om gemeenten stappen te laten zetten in de opvang van asielzoekers. Door de enorme groei en hoge werkdruk is dit voor het COA soms een uitdaging. Tegelijkertijd staat het COA ervoor open om in gesprek te gaan om het contact te verbeteren. Daarnaast kiest het COA ervoor niet alles tot in detail uit te werken, om eerst ervaring in de praktijk te krijgen. Ook het ministerie werkt op sommige onderwerpen op basis van stapsgewijze ontwikkeling. Dit kan frustratie opwekken bij gemeenten die willen weten waar ze aan toe zijn. Een voorbeeld hiervan is onduidelijkheid over de vergoeding in de situatie dat gemeenten zelf de exploitatie op zich nemen.

Op dit moment lopen er verschillende lijntjes tussen de gemeenten van de regio Rivierenland en het COA op basis van de indeling die binnen het COA wordt gehanteerd. Vanuit de regio is er grote behoefte aan meer regie en bij voorkeur één centraal aanspreekpunt dat goed bereikbaar is en meer duidelijkheid geeft over wat er wel en niet mogelijk is. Recent is een nieuwe vastgoedregisseur voor Rivierenland benoemd en is vanuit het COA ook een strategisch adviseur aangesteld. Deze laatste helpt gemeenten met het ontwikkelen van een passend opvangmodel. Tegelijkertijd heeft het COA ook te maken met de krapte op de arbeidsmarkt en zal moeten worden afgewacht in hoeverre er invulling gegeven kan worden aan maatwerkafspraken voor kleinschalige zelfstandige locaties.

5.4 Samenvatting van dit hoofdstuk

- Om draagvlak te krijgen van inwoners bij het opvangen van asielzoekers, is het belangrijk tijdig in gesprek te gaan en te luisteren naar wat er écht leeft.
- De inzet van een derde, onafhankelijke partij kan hierbij helpen om vertrouwen te winnen.
- Daarnaast is het voor het draagvlak belangrijk om duidelijk te maken welke behoeften en belangen van de lokale gemeenschap kunnen worden gediend.

⁴⁸ Gemeente Goes (2023). Samenwerken aan asielopvang in Zeeland.

- Asielzoekers vanaf dag één in de lokale gemeenschap mee laten doen, verhoogt over het algemeen de integratie en acceptatie binnen de gemeenschap.
- Omdat de Spreidingswet een complexe opgave is, die alle gemeenten en hun inwoners raakt, is samenwerking tussen de gemeenten in Rivierenland en hun bestuurders van groot belang om succes te behalen.
- Daarnaast is ook een goede samenwerking met het COA van belang voor een succesvolle invulling van de Spreidingswet, aangezien er voor kleinschalige opvang maatwerkafspraken met het COA zullen moeten worden gemaakt.

H6 | Aanbevelingen op de aanpak voor vervolg

Opvangmodel en locaties

- Bepaal de mogelijkheden voor azc-dependance-locaties door:
 - de huidige (geplande) azc's in en net buiten Rivierenland in kaart te brengen;
 - binnen een straal van 45 minuten reisafstand geschikte locaties te identificeren.
- Overweeg – als je maximaal gebruik wilt maken van de ondersteuning door het COA – één of twee extra azc's te openen op een geografisch gunstige locatie, zodat er meer kleinschalige dependances kunnen worden opgezet.
- Kijk – daar waar een azc-dependance niet mogelijk is en kleinschalige opvang wel gewenst – waar zelfstandige kleinschalige locaties kunnen worden ingericht. Organiseer de voorzieningen zoals zorg in gezamenlijkheid, bijvoorbeeld op een centrale plek ten opzichte van de opvanglocaties. Bespreek indien gewenst met het COA welke ondersteuning het COA kan bieden.
- Zet in op flexibele locaties waar ook andere woningzoekenden kunnen worden gehuisvest en kijk voor snellere realisatie naar de mogelijkheden van flexwoningen.
- Kijk bij potentiële locaties naar de mogelijkheden binnen de Omgevingswet om het gebruik van een locatie tijdelijk te wijzigen.
- Ga in gesprek met de provincie over de urgentie om de openbaar-vervoer-problematiek binnen Rivierenland versneld aan te pakken.

Participatie vanaf dag één

- Ontwikkel per opvanglocatie een plan om asielzoekers zo snel mogelijk actief te laten participeren. Betrek hierbij werkgevers en vrijwilligersorganisaties. Houd hier zoveel mogelijk rekening met de kennis en vaardigheden die een persoon meebrengt.
- Laat je inspireren door voorbeelden uit andere gemeenten die dit al hebben opgezet.

Draagvlak

- Ga met bewoners in gesprek over de zorgen die er zijn en geef hier ruimte aan. Ga hierbij ook na hoe breed het geluid wordt gedragen en maak eventueel gebruik van een onafhankelijke moderator die niet aan de gemeente gebonden is.
- Bespreek met bewoners welke grote en kleine wensen er op gemeente- en buurniveau met de komst van asielzoekers ingevuld kunnen worden om het eigen leefplezier te vergroten, zoals een nieuw park of een extra speeltuin.
- Bespreek – als de tijd rijp is – ook de voordelen die de komst van asielzoekers meebrengt, zoals scholen en sportverenigingen die open kunnen blijven.

Samenwerking

- Ga bestuurlijk het gesprek met elkaar aan over hoe iedere gemeente de aanpak van de Spreidingswet ziet en hoe de regio dit gezamenlijk kan oppakken.
- Ga met gemeentelijke 'clusters' om tafel (onder de rivieren, oost en west) om het gewenste opvangmodel, passend bij de behoefte, verder uit te werken. Kijk naar de mogelijkheden om in samenwerking de exploitatie zelf te doen. Ga daar waar gewenst in gesprek met het COA om maatwerkmogelijkheden te bespreken.

- Blijf regionaal in gesprek om 'uitwisseling' van de bredere opvangopgave (inclusief de opvang van Oekrainers, tijdelijke opvanglocaties en opvang van amv's) te bespreken. Benoem hiervoor een trekker met een duidelijk opdracht vanuit de regio.

H7 | Begrippenlijst

Amv

Een amv is een alleenstaande minderjarige vreemdeling. Dit zijn kinderen die alleen, zonder ouders, naar Nederland reizen.

Asielopvangopgave

Dit is het aantal asielzoekers dat een gemeente (indicatief) moet opvangen op basis van de Spreidingswet.

C-lijnen

Dit zijn bel-buurtbussen.

Concessie

Een concessie geeft de vervoersmaatschappij het exclusieve, maar tijdelijke recht op het verrichten van openbaar vervoer binnen een bepaald gebied of op een bepaalde verbinding.

Crisisnoodopvang

Noodopvang betreft tijdelijke opvanglocaties van het COA met vaak een lager kwaliteits- en voorzieningenniveau. Dit zijn bijvoorbeeld evenementenhallen, leegstaande kantoren, recreatiewoningen, schepen of tijdelijke paviljoens. In de noodopvanglocaties kan niet dezelfde opvang geboden worden als in reguliere locaties.

Landelijke Regietafel (LRT)

Aan de LRT werken Rijk, provincies en gemeenten gezamenlijk aan opgaven op het terrein van asiel, huisvesting, statushouders en integratie en participatie. De LRT komt in principe vier keer per jaar bijeen.

Langdurige opvanglocaties

Dit zijn opvanglocaties voor langer dan vijf jaar.

Oekraïense ontheemden

Dit betreft Oekraïeners die zijn gevlucht naar Nederland vanwege de oorlog.

Provinciale Regietafel (PRT)

Naast de Landelijke Regietafel zijn er Provinciale (en/of Regionale) Regietafels waar de uitvoering van afspraken regionaal wordt besproken. De commissarissen van de koning coördineren deze regietafels.

Spreidingswet

Gemeenten hebben met de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) een wettelijke taak in de opvang van asielzoekers. Het doel van de wet is om te komen tot voldoende opvangplekken en een evenwichtiger verdeling van asielzoekers over provincies en gemeenten.

Taakstelling

Dit is het aantal vergunninghouders dat een gemeente een plaats moet geven om te wonen.

Verdeelbesluit

Dit betreft de verdeling van de opvangplekken over gemeenten per provincie onder leiding van de commissaris van de koning. Dit besluit wordt getoetst aan of de gemeenten de provinciale opgave volledig verdeeld hebben en of dit uitvoerbaar is. Zo niet, dan maakt de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid zelf een verdeelbesluit.

Bijlage | Profiel regio Rivierenland

Basisprofiel per gemeente				
Gemeente	Buren	Culemborg	Maasdriel	Neder-Betuwe
Aantal kernen	15	-	10	6
Oppervlakte	142,93 km ²	31,23 km ²	75,46 km ²	67,46 km ²
Inwoners				
Inwoners (#)	27.725	29.279	26.020	25.448
Inwoners (min-max)	305 - 5.916	-	225 - 8.303	1.072 - 13.460
SES-WOA-score*	0,189	0,180	0,142	0,072
Voorzieningen				
HA per 10.000 (in NL)	7,4 (6,7)	6,8 (6,7)	7,8 (6,7)	8,0 (6,7)
Basisscholen (#)	13	12 (1 SO)	11	13 (2 SO)
Scholen VO (#)	-	6	-	4
Economisch en politiek				
Werkloosheidspercentage (in NL)	2,8% (3,5%)	3,4% (3,5%)	2,7% (3,5%)	2,8% (3,5%)
Verkiezingsuitslag TK23	PVV 31% VVD 18% NSC 11%	GL-PvdA 23% PVV 20% VVD 15%	PVV 37% VVD 18% NSC 12%	SGP 33% PVV 26% VVD 9,2%

Basisprofiel per gemeente				
Gemeente	Tiel	West Betuwe	West Maas en Waal	Zaltbommel
Aantal kernen	-	26	8	12
Oppervlakte	35,51 km ²	229,1 km ²	85,21 km ²	89,04 km ²
Inwoners				
Inwoners (#)	42.604	57.720	20.065	30.349
Inwoners (min-max)	-	170 - 11.017	624 - 7.108	38 - 13.556
SES-WOA-score*	-0,065	0,072	0,131	0,120
Voorzieningen				
Huisartsen per 10.000 (in NL)	7,1 (6,7)	7,7 (6,7)	5,1 (6,7)	6,7 (6,7)
Basisscholen (#)	19 (4 SO) 1 ISK	41	11 (1 SO)	18 (2 SO)
Scholen VO (#)	4	2	1	4
Economisch en politiek				
Werkloosheidspercentage (in NL)	3,9% (3,5%)	2,8% (3,5%)	2,7% (3,5%)	2,9% (3,5%)
Verkiezingsuitslag TK23	VVD 30% VVD 16% GL-PvdA 13%	PVV 28% VVD 16% NSC 11%	PVV 32% VVD 19% NSC 13%	PVV 23% SGP 14% VVD 14%

***SES-WOA-score:** de score geeft in één oogopslag weer hoe de gemeente of kern scoort ten opzichte van andere. De gemiddelde SES-WOA-score voor heel Nederland is 0. Bij een hogere score zijn de inwoners welvarender en/of hoger opgeleid en/of langduriger aan het werk.

Basisprofiel kernen								
Gemeente	Kern	Inwoners (#)	BO (#)	VO (#)	Afstand tot SP	HA < 5 km (#)	MFA's aanwezig?	SES-WOA-score (2021)
Buren	Asch	305	-	-	3,2 km	2,0	Ja	0,275
	Beusichem	3.375	1x	-	0,5 km	1,7	Ja	0,243
	Buren	2.668	1x	-	1,7 km	2,2	Ja	0,207
	Eck en Wiel	1.653	1x	-	0,5 km	4,0	Ja	0,120
	Erichem	405	-	-	2,1 km	1,5	Ja	0,368
	Ingen	1.055	1x	-	3,0 km	3,7	Ja	0,040
	Kerk-Avezaath	1.165	1x	-	2,5 km	5,2	Ja	0,283
	Lienden	5.916	2x		0,7 km	2,4	Ja	0,063
	Het Lingemeer	3.545	-	-	-	-	-	-
	Maurik	5.021	2x	-	0,6 km	1,0	Ja	0,036
	Ommeren	789	-	-	2,1 km	2,1	Ja	0,169
	Ravenswaaij	510	1x	-	3,5 km	1,0	Ja	0,292
	Rijswijk	345	1x	-	3,7 km	4,9	Ja	0,110
	Zoelen	1.763	1x	-	4,1 km	1,1	Ja	0,263
	Zoelmond	550	1x	-	1,8 km	2,0	-	0,339
Maasdriel	Alem	626	1x	-	3,2 km	3,5	Ja	0,323
	Ammerzoden	3.718	1x	-	0,8 km	3,0	-	0,052
	Hedel	5.130	3x	-	0,8 km	5,0	Ja	0,171
	Heerewaarden	1.095	1x	-	5,1 km	0,7	Ja	0,086
	Hoenzadriel	225	-	-	2,4 km	3,0	-	0,045
	Hurwenen	869	-	-	2,3 km	1,3	Ja	0,283
	Kerkdriel	8.303	2x	-	0,7 km	3,7	Ja	0,036
	Rossum	2.828	1x	-	0,5 km	3,7	Ja	0,102
	Velddriel	1.782	1x	-	2,6 km	4,6	Ja	0,241
	Well/Wellseind	535	1x	-	2,0 km	3,9	Ja	0,311
Neder-Betuwe	Opheusden	3.335	4x	-	0,7 km	2,8	Ja	0,022

	Ochten	5.188	2x (2x SO)	-	0,8 km	3,0	Ja	0,076
	Echteld	1.072	1x	-	4,3 km	0,1	Ja	0,074
	Dodewaard	4.537	2x	-	1,0 km	2,1	Ja	0,079
	Kesteren	13.460	4x	4x	0,8 km	5,3	Ja	0,031
	Ijzendoorn	1.149	-	-	2,8 km	2,0	Ja	0,076
West Betuwe	Acquoy	380	-	-	2,9 km	5,2	Ja	0,309
	Asperen	3.271	2x	-	0,6 km	6,0	Ja	0,125
	Beesd	3.370	2x	-	1,7 km	1,7	Ja	0,239
	Buurmalsen	1.125	-	-	2,1 km	4,2	Ja	0,239
	Deil	1.835	1x	-	1,7 km	2,7	Ja	0,292
	Enspijk	400	-	-	2,6 km	1,1	Ja	0,140
	Est	425	1x	-	3,5 km	2,6	Ja	0,228
	Geldermalsen	11.017	16x	2x	0,8 km	4,9	Ja	0,107
	Gellicum	345	2x	-	3,5 km	3,0	Ja	0,407
	Haaften	2.886	2x	-	1,4 km	2,7	Ja	0,167
	Heesselt	170	-	-	8,4 km	0,0	-	-
	Hellouw	785	1x	-	3,3 km	2,0	Ja	0,169
	Herwijnen	2.795	2x	-	0,9 km	1,7	Ja	0,207
	Heukelum	2.387	-	-	1,2 km	4,9	Ja	0,170
	Meteren	5.397	2x	-	1,1 km	5,2	Ja	0,401
	Neerijnen	470	1x	-	2,0 km	2	-	-
	Opijnen	1.177	1x	-	3,8 km	1,9	Ja	0,258
	Ophemert	1.688	1x	-	4,6 km	1,2	Ja	0,230
	Rhenoy	908	1x	-	3,9 km	2,0	Ja	0,325
	Rumpt	910	1x	-	2,1 km	1,0	Ja	0,329
	Tricht	2.124	1x	-	2,1 km	4,0	Ja	0,214
	Spijk	945	1x	-	2,7 km	4,5	Ja	0,268
	Tuil	1.073	1x	-	2,2 km	3,0	Ja	0,306
	Varik	1.095	1x	-	7,5 km	1,0	Ja	0,271

	Vuren	2.139	1x	-	0,7 km	2,2	Ja	0,149
	Waardenburg	2.392	2x	-	0,7 km	2,3	Ja	0,099
West Maas en Waal	Alphen	1.705	1x	-	3,9 km	1,8	Ja	0,220
	Altforst	624	1x	-	4,2 km	2,9	Ja	0,378
	Appeltern	855	1x	-	3,9 km	2,0	Ja	0,197
	Beneden-Leeuwen	7.108	2x	1x	0,6 km	2,9	Ja	0,078
	Boven-Leeuwen	2.250	1x	-	2,6 km	3,7	Ja	0,217
	Dreumel	3.583	1x	-	0,9 km	1,9	Ja	0,177
	Maasbommel	1.376	2x	-	5,7 km	2,0	Ja	0,184
	Wamel	2.558	2x	-	0,8 km	2,3	Ja	0,166
Zaltbommel	Aalst	2.314	2x	-	0,4 km	4,0	Ja	0,040
	Bern	38	-	-	-	-	-	-
	Brakel	3.172	2x	-	0,8 km	1,9	Ja	0,125
	Bruchem	1.740	1x	-	3,1 km	6,8	Ja	0,205
	Delwijnen	432	-	-	2,4 km	3,2	-	0,302
	Gameren	2.781	1x	-	3,1 km	6,9	Ja	0,206
	Kerkwijk	682	1x	-	3,1 km	4,5	Ja	0,289
	Nederhemert	1.082	1x	-	0,7 km	2,2	Ja	0,243
	Nieuwaal	550	1x	-	3,2 km	1,4	-	0,242
	Poederroijen	1.125	1x	-	3,4 km	2,3	Ja	0,090
	Zaltbommel	13.556	5x	4x	1,2 km	5,2	Ja	0,134
	Zuilichem	1.842	1x	-	0,4 km	2,3	Ja	0,171

BMC

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

Postbus 490
3800 AL Amersfoort

(033) 496 52 00
info@bmc.nl
www.bmc.nl

KvK BMC Advies 32078667
IBAN NL91ABNA0504035754
BTW NL80.86.63.598 B.01

Colofon

10 april 2024

Classificatie : Intern gebruik

Namen adviseurs :

- Karin van Duuren
- Samantha Oosterling
- Hilde Waterlander

Projectnummer : PO042216

Kijk voor meer info op onze website: bmc.nl